

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum delectatio sit in tempore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

lib. Rhet. c. 10. & lib. 10. c. 3. 10. 5.

Li. 10. c. h. e. 4. & 3. 10. 5.

li. 7. c. h. ca. 11. & lib. 10. c. 3. 10. 5.

Li. 2. c. h. res. 2. 5. & 6. si. mult. 10. 2.

10 corp.

Infin. 10. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

10. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Infin. 10. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

10. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

esse est competere delectationi. Nam sicut Philosophus dicit in 1. Rhetor. * Delectatio est quidam motus animæ, & constitutio simul tota, & sensibilis in naturam existentem. Ad cuius intellectum considerandum est, quod sicut contingit in rebus naturalibus aliqua consequi suas perfectiones naturales, ita hoc contingit in animalibus, & quamvis moueri ad perfectionem non sit totum simul, tamen consequi naturalem perfectionem, est totum simul. Hæc autem est differentia inter animalia, & alias res naturales, quod alia res naturales quando constituuntur in id, quod conuenit eis secundum naturam, hoc non sentiunt, sed animalia hoc sentiunt: & ex isto sensu causatur quidam motus animæ in appetitu sensitivo, & iste motus est delectatio. Per hoc ergo quod dicitur quod delectatio est motus animæ, ponitur in genere. per hoc autem quod dicitur, constitutio in existentem naturam, id est, in id quod existit in natura rei, ponitur causa delectationis scilicet presentia connaturalis boni. Per hoc autem quod dicitur, simul tota, ostenditur quod constitutio non debet accipi prout est in constituto, sed prout est in constitutum esse, quasi in termino motus. Non enim delectatio est generatio, prout Plato posuit, sed magis consistit in factum esse, ut dicitur in 7. Ethic. * Per hoc autem quod dicitur, sensibilis, excluduntur perfectiones rerum insensibilium, in quibus non est delectatio. Sic ergo patet, quod cum delectatio sit motus in appetitu animali consequens apprehensionem sensus, delectatio est passio animæ.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod operatio connaturalis non impedita, est perfectio secunda, ut habetur in 2. de Anima: & ideo quando constituitur res in propria operatione connaturali, & non impedita, sequitur delectatio, quæ consistit in perfectum esse, ut dictum est. Sic ergo cum dicitur, quod delectatio est operatio, non est predicatio per essentiam, sed per causam.

AD SECUNDVM dicendum, quod in animali duplex motus considerari potest, unus secundum intentionem finis, qui pertinet ad appetitum, alius secundum executionem, qui pertinet ad exteriorem operationem. Licet ergo in eo, qui iam consecutus est bonum, in quo delectatur, cesset motus executionis, quo tendit ad finem, non tamen cessat motus appetitiuæ partis, quæ sicut prius desiderabat non habitum, ita postea delectatur in habito. Licet enim delectatio sit quies quædam appetitus considerata presentia boni delectantis, quod appetitui satisficit: tamen adhuc remanet immutatio appetitus ab appetibili, per rationem cuius delectatio motus quidam est.

AD TERTIVM dicendum, quod quamuis nec in passionibus magis proprie conueniat passionibus corruptiuis, & in malum tendentibus, sicut sunt astringuntur corporales, & tristitia & timor in anima: tamen in bonis ordinantur aliquæ passiones, ut supra dictum est. & secundum hoc delectatio dicitur passio.

ARTICVLVS I.

Utrum delectatio sit in tempore.

AD SECUNDVM sic proceditur. Vt, quod delectatio sit in tempore. Delectatio enim est motus quidam, ut in 1. Rhet. * Philosophus dicit: sed motus omnis est in tempore: ergo delectatio est in tempore.

¶ 2 Præter Diurnum uel morosum dicitur aliquid secundum tempus. sed aliquæ delectationes dicuntur morosæ. ergo delectatio est in tempore.

¶ 3 Præter. Passiones animæ sunt unius generis: sed aliquæ passiones animæ sunt in tpe. ergo & delectatio.

A SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in 10. Ethicorum. * Quod secundum nullum tempus accipiet quis delectationem.

RESPON. Dicendum, quod aliquid contingit esse in tempore dupliciter, uno modo secundum se: alio modo per aliud, & quasi per accidens. Quia enim tempus est numerus successiuorum, illa secundum se dicuntur esse in tempore, de quorum ratione est successio, uel aliquid ad successionem pertinens: sicut motus, quies, locutio, & alia huiusmodi: secundum aliud uero, & non per se dicuntur esse in tempore illa, de quorum ratione non est aliqua successio, sed tamen alicui successio subiacet: sicut esse hominem, de sui ratione non habet successionem: non enim est motus, sed terminus motus, uel mutationis, scilicet generationis ipsius: sed quia humanum esse, subiacet causis transmutabilibus, secundum hoc, hominem esse, est in tempore. Sic igitur dicendum est, quod delectatio secundum se quidem non est in tempore. Sic est enim delectatio bono iam adepti quod est quasi terminus motus: sed si illud bonum adeptum transmutationi subiacet, erit delectatio per accidens in tempore: si autem sit omnino intransmutabile, delectatio non erit in tempore nec per se, nec per accidens.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut dicitur in 3. de Anima, Motus dupliciter dicitur. Vno modo, quod est actus imperfecti, scilicet existentis in potentia, in quantum huiusmodi, & talis motus est successiuus, & in tempore. Alius autem motus est actus perfecti, scilicet existentis in actu, sicut intelligere, sentire, & uelle, & huiusmodi, & etiam delectari: & huiusmodi motus non est successiuus, nec per se in tempore.

AD SECUNDVM dicendum, quod delectatio dicitur morosa, uel diurna secundum quod per accidens est in tempore.

AD TERTIVM dicendum, quod alia passiones non habent pro obiecto bonum adeptum, sicut delectatio: unde plus habent de ratione motus imperfecti, quam delectatio, & per consequens magis delectationi conuenit non esse in tempore.

ARTICVLVS III.

Utrum delectatio differat a gaudio.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod gaudium sit omnino idem quod delectatio. Passiones enim animæ differunt secundum obiecta: sed idem est obiectum gaudii & delectationis, scilicet bonum adeptum: ergo gaudium est omnino idem quod delectatio.

¶ 2 Præter. Vnus motus non terminatur ad duos terminos: sed idem est motus qui terminatur ad gaudium & delectationem. scilicet concupiscentia: ergo delectatio & gaudium sunt omnino idem.

¶ 3 Præter. Si gaudium est aliud a delectatione, uideatur quod pari ratione, & lætitia, & exultatio, & iucunditas significant aliquid aliud a delectatione, & sic erunt omnes diuersæ passiones, quod uidetur esse falsum: non ergo gaudium differat a delectatione.

SED CONTRA est, quod in brutis animalibus non dicimus gaudium, sed in eis dicimus delectationem. non ergo est idem gaudium, & delectatio.

RESPON. Dicendum, quod gaudium, ut Auicenna dicit in libro suo de anima, est quædam species delectationis. Est enim considerandum, quod sicut sunt quædam concupiscentiæ naturales, quædam autem non naturales, sed consequuntur rationem, ut supra dictum est, ita et delectationum quædam sunt naturales, & quædam non.

Li. 10. c. h. e. 4. & 3. 10. 5.

Li. 3. de ani. 1. c. 2. 10. 2.

Infin. q. 37. ar. 2. & 7. cor. & q. 41. ar. 1. 3. co. & 3. di. 27. q. 1. ar. 2. ad 3. & 4. di. 49. q. 3. ar. 3. q. 1. ad 3.

q. 37. c. 2. 3. c.